

آثار علمی آیت الله بر و جردی

مرحوم آیت الله العظمی آقای بر و جردی (قدس سره) مؤسس عالیقدر مسجد اعظم و کتابخانه عمومی آن ، یکی از شاگردان ارجمند مکتب دین و روحانیت ، و فردی برجسته و نابغه در عصر خود بوده که شخصیت جهانی بخود گرفته ، و در ایام زندگی و پس از سانحه ناگوار مرگش نه تنها جهان اسلام و تشیع بلکه بزرگان سایر مذاهب و ملل نیز او را بعظمت یاد کرده و در برابر فضائل نفسانی و کمالات روحی او سر تعظیم فرود آورده و او را ستودند .

آن فقید سعید مردی بود که بعالم تشیع بلکه اسلام ، آبرویی بیشتر داده و بسیاری از مآثر و مفاخر این مکتب فضیلت را که بمرور زمان یا دستبرد دشمنان از میان رفته و فراموش شده بود ، تجدید و زنده نموده و شخصاً نیز در ایمان و عقیده راسخ ، اخلاق و فضائل نفسانی ، علمیت و کمالات روحی ، جدیت و پشتکار در انجام وظائف و جهات دیگر دارای شخصیت برجسته و امتیاز خاصی بود که شواهد آن در تاریخ زندگیش ثبت ، و کام جان آن مردمی که در ملاقاتهای با آن مرد بزرگ از محضرش بهره گرفته و لذت برده اند ، هنوز شیرین است . و علاوه آثاری که از او بیادگار مانده بهترین گواه صادق و شاهد زنده ای خواهد بود که سالها و روزگارها پایدار مانده و از شخصیت با عظمت او حکایت مینماید .

ولی بزرگترین سرمایه ای که وزنه فضیلت و ارزش اشخاص بوده

وقدر ومنزلت آنانرا بالا میبرد علم است که میتوان گفت : شخصیت آیه الله بروجردی در این جهت بر سایر جهات برتری داشته ، بلکه مایه و پایه سایر کمالات آن مرد بزرگ همین جهت بوده است .

شخصیت علمی مردان بزرگ از چند راه تحقیق یافته و نمودار میشود که اهم آنها اینهاست :

۱- تأسیس مکتب علمی و داشتن کرسی تدریس و پرورش دادن شاگردان برجسته .

۲- تالیف و تصنیف ، و باقی گذاشتن کتابها و نوشته های سودمند و با ارزش .

۳- تنقیح و تهذیب تالیفات و کتب پیشینیان و احیاء آثار علمی آنان بسبب چاپ نمودن و تجدید طبع و نشر آنها .

البته تأسیس مدارس و کتابخانه ها و تشویق از دانشمندان و دانشجویان ، و وسائل تحصیل و تکمیل آنانرا فراهم آوردن و مانند اینها نیز از آثار وجودی آن مردانی است که لذت علم و فضیلت را چشیده و از دل و جان علاقه مند بآن شده باشند .

حال وقتی نظر بناریخ زندگی این مرد فضیلت میکنیم می بینیم از میان آنهمه آثار وجودی که از خود بیادگار گذاشته ، آثار علمی او در قسمت های مختلف ، برجستگی داشته و خدمت بزرگی بعلم و فرهنگ و معنویت نموده است .

این نشریه که از این کتابخانه بزرگ و یادگار برجسته آیه الله

بروجردی منتشر میشود ، و امید میرود با تأییدات خداوند متعال ادامه داشته و (همانگونه که بعضی از بزرگان در نامه‌های تشویق آمیز خودشان نوشته بودند) پیوسته رویتکامل باشد، خود را موظف میدانند که برای ادای بعضی از حقوق آن بزرگمرد ، و آشنائی بیشتر علاقه مندان بشخصیت علمی ایشان و تعظیم از مقام دانش و فضیلت ، در هر شماره بعضی از آثار گرانبهای علمی را که برای جامعه اسلام بخصوص طالبان علم و فضیلت باقی گذاشته اند ، با اندازه وسع و مجال معرفی نماید :

۱ - جامع احادیث الشیعه

وسائل الشیعه: کتاب و سائل الشیعه، تالیف محدث جلیل القدر، مرحوم شیخ محمد بن الحسن بن علی الحر (۱) العاملی (متوفی ۱۱۰۴) در نزد طبقه فضلاء و دانشمندان معروف، و یکی از جوامع با اهمیت احادیث شیعه میباشد.

این کتاب که در نیمه دوم قرن ۱۱ هجری تالیف شده، بیشتر اصول و جوامع حدیث که از علمای پیشین در طول ده قرن بیاد گارمانده نظر داشته و مزایای آنها را از جهت ترتیب و تبویب مطالب ، و تقسیم و تنظیم مسائل بطور کاملتری دارا میباشد .

احادیث این کتاب ، علاوه بر کتب اربعه : (کافی - تهذیب

(۱) خاندان (حر عاملی) یکی از خاندانهای شریف و جلیل علمی شیعه

است که مردان بزرگی از آن بر خاسته اند ، و صاحب وسائل را که یکی از برجستگان آن خاندان است همه صاحبان تراجم بزرگی و جلالت قدر در علم و عمل ستوده اند .

استبصار - فقیه) که مورد اعتماد و مراجعه علماء و فقهای شیعه بوده و میباشد ، از کتابهای معتبره و اصول موثقه دیگری نیز ، بالا و اسطه یا بواسطه انتخاب شده که فهرست آنها را مؤلف بزرگوار در اول فهرست و سائل ثبت نموده و شماره آنها بالغ بر یکصد و هشتاد کتاب میباشد .

مستدرک الوسائل : کتاب شریف «وسائل الشیعه» روی جامعیت و

حسن ترتیبی که دارا میباشد ، و نظر بو ثوق و اعتمادی که نسبت بمؤلف بزرگوار آن حاصل است ، پیوسته از زمان تالیف آن تا کنون ، مورد مراجعه و مطالعه شاگردان مکتب اهل بیت علیهم السلام بوده و فقهاء بزرگ شیعه در مقام استنباط احکام شرعیه بآن اعتماد نموده و از آن استفاده مینمایند و روی این اصل است که تا کنون چندین مرتبه در تهران و تبریز بطبع رسیده و منتشر شده است .

ولی ، از آنجائیکه این کتاب نیز چون بسیاری از کتابهای دیگر در فن خود نواقصی داشته ، و اجمال و اهمال در نقل متن بعضی از روایات و اشتباه و اختلال در اسناد و متون بعضی از احادیث (که در اثر تقطیع و تقسیم آنها حاصل شده) و ابهام و ایجاز از جهت اشاره بگذشته و آینده نامعلوم کتاب و امثال اینها در آن راه یافته است .

محدث خبیر متأخر ، مرحوم حاج میرزا حسین بن محمد تقی نوری (ره) متوفی ۱۳۲۰ هجری در مقام تدارک بعضی از فوائت و جبران برخی از نواقص آن بر آمده و کتاب **مستدرک الوسائل** را در سه جلد ضخیم تالیف نموده و احادیثی را که از مؤلف و سائل فوت شده با فوائد چندی در باره رجال و حدیث و معرفی بعضی از کتابها ، در آن جمع آوری

نموده و در تهران طبع شده است .

بعضی از دانشمندان نیز شروحي بر آن نوشته ، و بعضی در مقام تعیین اشارات و توضیح کنایات آن بر آمده و تا اندازه‌ای آنرا تکمیل نموده‌اند .

ولی چون برای هر کاری ، اهلی و فرصتی است که باید انتظار موعود آنرا داشت ، همینکه زعامت مذهب شیعه و ریاست امر دین و علم به‌علامه فقید سعید مرحوم آیه‌الله العظمی آقای بروجردی قدس سره منتقل شد ، این انتظار سر آمده و موعود آن رسید که این امر خطیر و با اهمیت نیز انجام یافته و این قدم اساسی در راه تهیه يك کتاب جامع و کامل در احادیث شیعه برداشته شود .

جامع احادیث

مرحوم آیه‌الله بروجردی از زمانهای پیش متوجه بنواقص کتاب و سائل بودند ، در عین حال که از زحمات مؤلف بزرگوار آن تقدیر نموده و آن کتاب رامی‌سنودند ، نواقص آنرا از نظر دور نداشته و فراهم آوردن کتابی جامع در حدیث را لازم میدانستند و مکرر این امر را تذکر داده و فراهم آمدن مقدمات و مقتضیات آنرا انتظار میکشیدند .

تا زمانیکه زمینه را مساعد و مقدمات را فراهم دیدند و خداوند متعال شرائط و لوازم را از جهت مادی و معنوی برای ایشان فراهم آورد . در این هنگام جمعی از فضلاء ارجمند حوزه درس خود را موظف ساختند که مطابق دستور و راهنماییهای ایشان در مقام انجام این وظیفه مهمه بر آمده و آن هدف اعلی و منظور مقدس را جامه عمل بپوشانند . شکر خدایرا که در اثر تشویق و ترغیب آن بزرگمرد ، و

سرپرستی و نظارت کاملی که معمول میداشتند، وجدیت و کوشش آن فضلاء ارجمند ، این آرزو بر آورده شد و این کتاب شریف در زمان حیات ایشان خاتمه یافته و این جامع کامل فراهم آمد .

مشخصات کتاب :

این کتاب که جمع میان احادیث دو کتاب وسائل الشیعه و مستدرک الوسائل نموده ، دارای مزایای بسیار و امتیازات برجسته‌ای است که در آن دو کتاب وجود ندارد و متجاوز از بیست مزیت و خصوصیت برای آن در مقدمه کتاب یادآوری شده است .

نام این کتاب : **جامع احادیث الشیعه** ، بشش مجلد رحلی و ضخیم تقسیم میشود که صفحات هر مجلد در حدود شصده صفحه میباشد .
محتویات مجلد اول کتاب که بطبع رسیده از این قرار است :

۱ - مقدمه کوتاهی ، درباره سبب تالیف کتاب و توصیف و ذکر مزایا و امتیازات آن (تا صفحه ۹) .

۲ - فهرست عناوین ابواب با شماره احادیث هر باب (تا صفحه ۲۱)
۳ - مقدمه مفصله‌ای در فضل حدیث و آغاز کتابت و جمع‌آوری آن ، و امتیاز میان احادیث شیعه و اهل سنت ، و اینکه احادیث ائمه معصومین علیهم السلام از پیغمبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ گرفته شده و از جوامعی که نزد ایشان است نقل میکنند ، و اینکه پیغمبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ امت را امر بتمسک و مراجعه باهل بیت علیهم السلام فرموده و شرحی از حدیث ثقلین که ۷ صفحه آن بقلم و انشاء آیه‌الله فقید و مزین بخطبه‌ای بخط مبارک ایشان میباشد و بقیه آن که قسمت شرح حدیث ثقلین است بقلم آیه‌الله زاده معظم بروجردی است که از یادداشتها و مسوده‌های آن مرحوم استخراج

نموده و مکتوب داشته اند .

۴ - ابواب مقدمات عبادات، مشتمل بر ۲۰ باب و یک هزار و هفتاد و

هفت حدیث .

۵ - ابواب طهارت که از احکام آنها شروع شده و پس از ذکر

احکام و شرایع وضو و غسل و تیمم و نجاسات و احکام اموات با ابواب

زیارت قبور پایان یافته و مشتمل بر سه هزار و هشتصد و یازده حدیث میباشد .

بنابراین ، مجموع احادیث این جلد بغیر آنچه در مقدمات کتاب

ذکر شده ، بدون مکررات بالغ بر چهار هزار و هشتصد و هشتاد و هشت

حدیث میباشد .

طبع کتاب :

کتاب طهارت از این جا - مع شریف در زمان زندگی مرحوم

آیه الله بروجردی (ره) بچاپ رسیده و مشغول تنظیم مقدمه آن بودند

که ناگهان فاجعه مرك آن عالم بزرگ در صبح ۱۳ شوال ۱۳۸۰ پیش آمده

و این امر را بتأخیر انداخت .

پس از چندی فاصله ، طبع جلد اول (کتاب طهارت) خاتمه یافته

و منتشر شد و اینک پس از مدتی تعطیل مجدد آ خداوند متعال کمک نموده

و مقدمات امر فراهم آمده و جمعی از فضلاء با نظارت و رسیدگی کامل

آیه الله زاده بروجردی مشغول مقابله و کتابت و طبع جلد دوم آن (کتاب

صلوة) میباشد .

در هر حال این کتاب شریف و نفیس ، در عالم خود بی نظیر ، و از

برکات و فیوضات بزرگ علمی و دینی مرحوم آیه الله معظم بروجردی میباشد

که برای جامعه تشیع بخصوص طبقه علماء و فضلاء بیادگار مانده است

قلله تعالی دره ، و علیه اجره .